

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา
ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Social Studies Learning Activity Management Based on
The Threefold Training on Critical Thinking
Ability among Grade 7 Students

พระเกรียงศักดิ์ โชคดี¹, เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ²
Krengsak Chokdee¹, Ketsaraphan Punsrigate Khongjaroen²

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Education, University of Phayao
Email: Watthungsan@hotmail.com

Received January 28, 2020; Revised March 3, 2020; Accepted April 16, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเป็นกรอบการวิจัยพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปางกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตาม หลักไตรสิกขาเท่ากับ 17.37 คะแนน และ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติเท่ากับ 11.43 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดวิจารณ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.37 คะแนน และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.40 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ WBI สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้; สังคมศึกษา; ไตรสิกขา; วิจารณ์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare critical thinking ability of students in the experimental group (taught with The Threefold Training-based instructional model) with the control group(taught with a normal instructional model),2) to compare critical thinking ability of the experimental group before and after taught with The Threefold Training-based instructional model 3) to compare critical thinking ability of the control group before and after taught with a normal instructional model, and 4) to study the opinions of the experimental group after taught with the Threefold Training-based instructional model.

The results of the study revealed that 1) at posttest phase, critical thinking ability score of the experimental group was 17.37 meanwhile the score of the control group was 11.43. When the statistical difference was tested with t-test, the experimental group had higher critical thinking ability than the control group with a statistical significance level of .05. 2) at pretest phase, critical thinking ability score of the experimental group was 17.37. At

posttest phase, critical thinking ability score was 25.40. When the statistical difference was tested with t-test, after taught with the developed instructional model, the experimental group had higher critical thinking ability than before with a statistical significance level of .05. 3) at pretest phase, critical thinking ability score was 16.43. At posttest phase, critical thinking ability score was 21.73. When the statistical difference was tested with t-test, after taught with the developed instructional model, the experimental group had higher critical thinking ability than before with a statistical significance level of .05. and 4) The experimental group had a high level of opinions towards Web-Based Instruction (WBI) for Social Studies Learning Activity Management Based on The Threefold Training with a mean of 4.16.

Keywords: Social Studies, The Threefold Training, Critical thinking

บทนำ

หลักสูตรจะเป็นกรอบหรือแนวทางในการให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ตลอดจนส่งเสริมความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และจะเป็นการพัฒนากำลังคนไปสู่การพัฒนาชาติให้ได้ผลดี ดังที่ ชำรง บัวศรี (2550) ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการอันสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของบุคคลในสังคม ดังนั้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาก็ควรจะต้องปรับตามสภาพของสังคม จากคำกล่าวที่ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง เพื่อความสมดุลของวิถีชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นได้เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากขึ้น เพราะในปัจจุบันเป็นยุคที่ข่าวสารและเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า การปูพื้นฐานในการคิดจึงมีความจำเป็นสำหรับเด็ก ๆ จะเป็นการช่วยลดการจดจำข้อมูลต่าง ๆ ไปได้มาก การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาความสามารถทางสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2556) ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญ เป็นผลให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น แม้ว่าหน่วยงานการศึกษาและนักการศึกษาจะเห็น

ความสำคัญของการคิด แต่การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่ได้มีการเน้นพัฒนาความสามารถในการคิดแก่ผู้เรียน เท่าที่ควร ดังการศึกษาของ ทิศนา ขัมมณี (2554) พบว่า ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา วงการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ต่างก็พบว่า การพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด และยังไม่ถึงจุดสูงสุดที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 7,273 แห่ง ที่ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีเพียงร้อยละ 18.12 ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ความสามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุสาเหตุ ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างล้นติ และมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำมาก (ร้อยละ 18.74) ซึ่งเป็นมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนที่ควรเร่งปรับปรุงและพัฒนา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงนับเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจัง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2559)

เมื่อมีมนุษย์มีการบูรณาการข้อปฏิบัติระหว่างศีล สมาธิ และปัญญา หรือเรียก ไตรสิกขา แล้ว จะส่งผลต่อการใช้ชีวิตแบบพอเพียง หรือการดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง จึงทำให้นักการศึกษาและหน่วยงานการศึกษา เห็นความสำคัญของวิธีการของหลักไตรสิกขาที่จะนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองพาน จังหวัดลำปาง โดยศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และมีการจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีการเรียนการสอน โดยเฉพาะการสำรวจปัญหาในการสอน สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ทั้งตัวนักเรียน เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ตัวครูผู้สอน รวมถึงผลการเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเรียนสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมน้อย และนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่า เป็นวิชาที่มีเนื้อหามาก ยากแก่การจดจำ น่าเบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงทำ

ให้นักเรียนขาดความสนใจในเรื่องดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระประวัติศาสตร์ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงชั้นและมีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนมีความสุข สามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์พร้อมที่จะได้รับผลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องกับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ จึงง่ายต่อการประเมินและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ตลอดเวลา ขณะเดียวกันผู้เรียนสามารถนำสื่อนี้ไปใช้เรียนด้วยตนเอง โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ในการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนได้เรียนอย่างอิสระ นับว่าเป็นสื่อสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดี และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางอีกทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนดีขึ้น สอดคล้องกับ บุปผชาติ ทัพพิกรณ์ และคณะ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการสอนไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใด รูปแบบใด ก็ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาพสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร การใช้สื่อการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมจึงมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะจะช่วยให้การรับรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของสื่อและวิธีการนำเสนอสื่ออื่น ๆ ด้วย

ดังนั้น การศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา

สมมติฐานการวิจัย

1. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขากับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองพาน จังหวัดลำปาง จำนวน 60 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนเมืองพานวิทยา อำเภอเมืองพาน จังหวัดลำปาง จับสลากกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้อง และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้อง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ซึ่งผลการจับสลากปรากฏว่า กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน โดยได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ส่วนกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 30 คน โดยได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ รวมจำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.2 แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 1.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา
- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยทำการทดสอบทางสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test)
2. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)
3. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)
4. ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไตรสิกขาของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยสถิติค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างจากการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก ไตรสิกขา กับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	ผลต่างของ ค่าเฉลี่ย	t- test	df	Sig.1 tailed
กลุ่มทดลอง	30	17.37	3.45	5.93	1.0633*	29	0.0060
กลุ่มควบคุม	30	11.43	3.35				

*p < 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t- test	Sig.1 tailed
ก่อนเรียน	30	17.37	3.45	29	12.3692*	0.0000
หลังเรียน	30	25.40	2.62			

*p < 0.05

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

คะแนน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t- test	Sig.1 tailed
ก่อนเรียน	30	6.43	3.35	29	9.5797*	0.0000
หลังเรียน	30	11.43	3.26			

*p < 0.05

4. การประเมินการหาค่าเฉลี่ยร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1	อธิบายเนื้อหาเข้าใจง่ายสอดคล้องกับบทเรียน	4.37	0.96	มาก
2	ภาพและขนาดตัวอักษรที่ใช้นำเสนอสอดคล้องกับบทเรียน	4.23	0.90	มาก
3	ตัวข้อสอบสอดคล้องกับบทเรียน	4.07	0.83	มาก
4	ปริมาณเนื้อหามีความพอเหมาะกับผู้เรียน	3.17	1.18	ปานกลาง
5	ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในบทเรียน	4.43	0.63	มาก
6	การใช้งานบทเรียนง่ายและสะดวก	4.30	0.75	มาก
7	ความรวดเร็วในการคำนวณผลคะแนน	4.23	0.90	มาก
8	เทคโนโลยีที่ใช้มีความเหมาะสม	4.00	0.98	มาก
9	นวัตกรรมนี้ชวนติดตามและท้าทายความสามารถของนักเรียน	4.23	0.68	มาก
10	นวัตกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนน่าสนใจมาก การเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก	4.53	0.82	มากที่สุด
11	ไตรสิกขาประกอบการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น	4.27	0.83	มาก
12	กิจกรรมการเรียนรู้นี้ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการศึกษาหา ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก	4.00	0.98	มาก
13	ไตรสิกขา รู้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง	4.37	0.96	มาก
14	นักเรียนมีความสุขในกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.89	มาก
15	สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	3.97	1.00	มาก
รวม		4.16	0.56	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลัก ไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลัก ไตรสิกขามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาให้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในชั้นสมมติ โดยฝึกให้ผู้เรียนพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและความถูกต้องของเนื้อหา ฝึกการสังเกต ฝึกการสรุปข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่ตนเองได้ศึกษา นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอเรื่องราวใน รูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนตลอดจนได้ใช้สื่อประสม เช่น อุปกรณ์ ที่เป็นภาพ คลิปวิดีโอ วิดีทัศน์ ข่าว นิทาน กรณียตัวอย่าง และประสบการณ์ตรงหรือเหตุการณ์ใน ชีวิตประจำวันของผู้เรียน

นักเรียนได้มีโอกาสฝึกกิจกรรมดังกล่าว ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือเสนอเหตุผล ของตนเองทั้งที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย สามารถพิจารณาไตร่ตรองตามหลักเหตุและผล และกล้าคิด กล้าตัดสินใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายัญ โพธิ์สุวรรณ (2548) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนวิทยาศาสตร์โดยวิธีโยนิโสมนสิการ และผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์จากผลงานวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก

ไตรสิกขา ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการสอนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพลกฤษ ตันติญาณกุล (2547) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สอดแทรกกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต (2) ความสามารถในการระบุข้อตกลง (3) ความสามารถในการนิรนัย และ (4) ความสามารถในการ จากกิจกรรมเหล่านี้จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาแบบปกติซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากการตอบคำถามในห้องเรียน การทำกิจกรรมตามใบงาน และจากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวกทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใดนั่นก็คือ สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความคิดเห็นในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี นวลมาก (2544) ศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีต่อการเรียนรู้

เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การใช้เหตุผล และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อยู่ในขั้นที่ 5 และมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในตนเอง ความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องงานวิจัยของวนิดา กันตะกนิษฐ์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับ 4 ทุกคุณลักษณะ โดยมีคุณลักษณะด้านความเสียสละสูงสุด รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านความกตัญญูต่อบุคคล และคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ นำไปประยุกต์ใช้กับสาระอื่น ๆ ได้
2. ครูควรเตรียมแหล่งข้อมูล ใบความรู้ เอกสาร หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษา เพราะการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาในชั้นเรียนนั้น นักเรียนจะต้อง เรียนตามธรรมชาติวิชา มีการลงมือปฏิบัติ แต่ยังคงต้องมีการฟังฟังครูบ้าง
3. ครูจะต้องสร้าง บรรยากาศในการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง มีความเป็นกัลยาณมิตร รู้จักวิธีการกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีความมั่นใจหรือเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง แลกเปลี่ยน ความรู้และความคิด เพื่อพัฒนาให้เกิดสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาปัญญา และเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติจริง สามารถนำวิธีสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้ตรงกับจุด ที่ต้องการเน้นของแต่ละชั้น

5. การลงมือปฏิบัติจริง และการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงการคิดในชั้นสมมติ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองในชั้นปัญญา เข้าด้วยกันนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาความรู้

เอกสารอ้างอิง

ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2554). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

อัมพร บัวศรี. (2550). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ธนรัช.

บุปผชาติ ทัพพิกรณ์ และคณะ. (2551). *ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ.

พลกฤษ ตันดิฎฐานกุล. (2547). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษาด้วยการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เพ็ญศรี นวลมาก. (2544). *ผลของการฝึกอบรมโดยใช้หลักไตรสิกขาที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา การใช้เหตุผลและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เพ็ญศรี สร้อยเพชร. (2542). *ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนทางไกล โดยการใช้การเรียนการสอนแบบเว็บเบสท์ ใน เอกสารประกอบการสอนวิชา 2710643 หลักสูตรและการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา กันตะกนิษฐ. (2551). *การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบไตรสิกขา*. (การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2556). *คู่มือการคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สายัญ โพธิ์สุวรรณ. (2548). *การศึกษาตัวอย่างชิ้นงานและการนำเสนอแบบมัลติมีเดีย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น